

Mgr. Th. Hoogenboom over de eerste twee weken van de Bisschoppensynode

De Bisschoppensynode 2023-2024 heeft als overkoepelend thema: 'Voor een synodale Kerk: *communio*, *participatio*, *missio*'. *Communio* (gemeenschap) heeft een dubbele dimensie: de verticale (*communio* met God) en de horizontale (*communio* van mensen). *Participatio* (deelname) verwijst naar de actieve deelname van alle gelovigen aan de missie van de Kerk, die door de weg van de synodaliteit wordt verondersteld. En *missio* houdt in: de missie van de Kerk is het verkondigen van de Blijde Boodschap, het geven van een persoonlijk getuigenis daarvan en het zichtbaar maken van de liefde van Christus in en door diaconie en caritas.

In het Aartsbisdom Utrecht was ik vanaf 2021 betrokken bij de voorbereiding van het synodaal proces op diocesaan niveau. De continentale fase van het synodaal proces die voor Europa in Praag plaatsvond, heb ik zoveel mogelijk gevolgd. Nadat ik door de Nederlandse Bisschoppenconferentie was gekozen om deel te nemen aan wat officieel heet de XVIde Algemene Gewone Vergadering van de Bisschoppensynode, kreeg ik van het Secretariaat van de Bisschoppensynode veel materiaal ter voorbereiding toegestuurd.

Op retraite

De Bisschoppensynode op het niveau van de universele Kerk is inmiddels halverwege. Ik ben nu ruim twee weken in Rome, maar ik heb het gevoel alsof ik hier al een half jaar ben. Het programma is vol (alleen de zaterdagmiddag en zondag zijn vrij, maar dan is er vaak huiswerk te doen voor de volgende week) en vraagt veel tijd en energie. De studieuze voorbereiding van de synodebijeenkomsten moet noodzakelijkerwijs 's morgens vroeg of 's avonds laat plaatsvinden. Het is dus druk maar ik krijg er ook heel veel voor terug. Ik ben mij ervan bewust dat ik getuige mag zijn van een bijzonder moment in de geschiedenis van de Katholieke Kerk.

Ik kan wel zeggen dat de basis van hetgeen nu in Rome geschiedt mede is gelegd tijdens de drie retraitedagen die alle synodedeelnemers voorafgaand aan de opening van de Bisschoppensynode op 4 oktober gezamenlijk hebben gehad in het grote retraitecentrum 'Fraterna Domus' in Sacrofano, een plaatsje 40 km. buiten Rome.

De viering van de Eucharistie aldaar, de inleidingen van pater Timothy Radcliffe OP van de Orde der Dominicanen en de Benedictijner zuster Maria Grazia Angelini OSB alsmede de groeps gesprekken naar aanleiding daarvan vormden het hart van de retraite. Timothy Radcliffe nodigde ons als synodedeelnemers uit om in kracht van de Heilige Geest te luisteren naar de stem van de Heer en die van de ander, om zo samen te zoeken naar de wil van de Heer voor Zijn Kerk en voor de wereld. Ook benadrukte hij dat de vernieuwing van de Kerk alleen maar zal kunnen plaatsvinden en vrucht zal kunnen dragen als aan de basis daarvan telkens weer de persoonlijke bekering staat in de ontmoeting met de Verrezen Heer. Zuster Maria Grazia Angelini OSB sprak onder meer over het belang van het liturgisch leven en het persoonlijk gebed in een synodale Kerk. Al tijdens de retraite maakten we als synodedeelnemers in gespreksgroepen onder leiding van een professionele gespreksleider nader kennis met de 'conversazione nello Spirito': 'het gesprek in de Geest'. Dat is de werkwijze die een maand lang tijdens de Bisschoppensynode elke dag wordt gepraktiseerd aan de 40 grote ronde tafels in de synodezaal.

Werkomgeving, dagindeling en werkmethode

Eerst wil ik een indruk geven van de omgeving waarin de synodevergaderingen plaatsvinden en van de werkwijze. De synodevergaderingen vinden plaats in de 'Aula Paolo VI'. Dat is een grote zaal naar de Sint Pietersbasiliek waar de paus meestal zijn audiënties houdt wanneer deze niet op het Sint Pietersplein zijn. Deze grote zaal, gebouwd in een moderne architectuurstijl, is gedeeltelijk heringericht. Er staan nu 40 grote ronde tafels voor de werkgroepbijeenkomsten. Aan elke tafel is plaats voor 10 deelnemers aan de synode en een professionele gespreksleider. Iedere deelnemer heeft de beschikking over een eigen laptop en er zijn microfoons voor persoonlijke interventies. Iedere morgen moeten de deelnemers aan de synode inchecken met een QR-code. Zo weet het synodesecretariaat precies hoeveel deelnemers er zijn en wie afwezig is. Meestal zijn er tussen de 345 en 350 personen aanwezig. Als paus Franciscus in de synodezaal is, zit hij met de leden van het secretariaat van de Bisschoppensynode ook aan zo'n ronde tafel.

De synode vindt plaats onder bijna tropische weersomstandigheden die voor de Rome ongekend zijn voor de maand oktober. Het getuigt van grote voorzienigheid dat de organisatie van de Bisschoppensynode alle synodedeelnemers aan het begin heeft voorzien van een metalen waterfles met daarop het logo van de Bisschoppensynode 2021-2024. De watertappunten in de hal naast de synodezaal zijn plaatsen waar ik veel collegae tref.

Ik zie het als een grote genade dat ik mij tijdens de synode redelijk tot goed kan redden met het spreken en/of verstaan van vier van de vijf werktalen (Italiaans, Engels, Spaans, Portugees en Frans). Het synodale leven immers heeft alles met communicatie van doen. Tijdens deze synode leerde ik een jonge Russische vrouw kennen die verantwoordelijk is voor het jongerenpastoraat in het

rooms-katholieke Aartsbisdom Moskou: voor mij een mooie gelegenheid om uit de eerste hand iets te vernemen over de Rooms-Katholieke Kerk in Rusland en om mijn bescheiden kennis van het Russisch wat op te vijzelen.

De vergaderingen beginnen iedere morgen om 08.45 uur en eindigen dan om 12.30 uur. Het ochtendprogramma wordt om 10.30 uur onderbroken voor een koffie- theepauze met veel Italiaanse hartigheid en zoetheid die zeer goed aftrek vinden (de obers in de grote hal naast de synodezaal hebben trouwens allemaal prachtige witte kostuums aan). Tussen de middag gaan alle aanwezigen naar 'huis' voor de 'pranzo', de warme middagmaaltijd. Tijdens deze maaltijden wordt ook veel gesproken over synodale thema's en ervaringen. Veel synodedeelnemers zijn ondergebracht in religieuze instituten in de buurt van het Vaticaan. De middagvergaderingen duren vervolgens van 16.00 uur tot 19.15 uur, ook weer onderbroken door een koffie- en theepauze.

De organisatie van de Bisschoppensynode verloopt nagenoeg vlekkeloos. Uit milieu-overwegingen wordt er zo weinig mogelijk papier verstrekt en krijgen de synodedeelnemers heel veel informatie digitaal aangereikt.

Aan de organisatie van deze Bisschoppensynode is zeer veel werk vooraf gegaan. Alle synodedeelnemers hebben langs digitale weg het zogenaamde 'Instrumentum Laboris' ontvangen. Dat is als het ware het werkboek aan de hand waarvan het hele programma, dat de hele maand oktober duurt, is opgesteld. Dit 'Instrumentum Laboris' bestaat uit twee delen: A en B.

In deel A staat de vraag centraal 'Welke zijn de karakteristieke kenmerken van een synodale kerk?' Tijdens de gesprekken in onze werkgroep hebben we uitgebreid

nagedacht en gesproken over de vraag hoe gelovigen, mannen en vrouwen, in kracht van de genade van hun doopsel kunnen bijdragen aan een synodale Kerk.

In deel B 1. is het centrale thema: 'Een gemeenschap die iets uitstraalt: Hoe kunnen we een vollediger teken en instrument zijn van de eenheid met God en de hele mensheid?' In het kader van dit thema heb ik deelgenomen aan een werkgroep over de vraag 'Hoe voeden de dienst van de naastenliefde en de inzet voor gerechtigheid en zorg voor ons gemeenschappelijk huis de gemeenschap in een synodale Kerk?'

In deel B 2. gaat het over 'Medeverantwoordelijkheid in de zending: Hoe kunnen we onze gaven en taken beter met elkaar delen in dienst van het Evangelie?' In het kader van dit thema heb ik deelgenomen aan een werkgroep over de vraag hoe we samen kunnen toewerken naar een gedeeld besef van de betekenis en de inhoud van zending.

Deel B 3. gaat over Participatie, bestuur en gezag: Welke processen, structuren en instellingen in een missionaire synodale Kerk? In de werkgroep waarin ik volgende week deelneem, staat de vraag centraal hoe de dienst van autoriteit en de uitoefening van verantwoordelijkheid vernieuwd kunnen worden in een missionaire synodale Kerk.

In de laatste week van de Bisschoppensynode zullen er in de synodezaal met zowel met betrekking tot deel A als tot deel B van het 'Instrumentum Laboris' twee conceptteksten worden besproken. Deze teksten zullen een synthese zijn van hetgeen in alle werkgroepen over de verschillende thema's is besproken en waarover is gerapporteerd.

De synodebijeenkomsten hebben twee vormen. In de eerste plaats de algemene vergaderingen die een dagdeel duren. Van de algemene vergaderingen zijn er gedurende de hele Bisschoppensynode niet minder dan 21. Tijdens deze vergaderingen, die door paus Franciscus met gebed worden geopend en afgesloten, worden er door theologen en andere genodigden inleidingen gehouden over het aan de orde zijnde onderwerp. Vervolgens leggen mannen en vrouwen een vaak indrukwekkend getuigenis af dat is gerelateerd aan het onderwerp. Gedurende de algemene vergaderingen is er ook gelegenheid om kort de algemene vergadering toe te spreken. Het is mij tot nu toe nog niet gelukt om spreektijd te verwerven omdat er zeer veel synodeleden zijn die iets willen zeggen en de beschikbare tijd beperkt is.

Naast de algemene vergaderingen zijn er de werkgroepen bestaande uit 10 personen. Er zijn 14 werkgroepbijeenkomsten die ook allemaal een dagdeel duren. In de werkgroepen wordt een groot deel van het werk van de Bisschoppensynode gedaan in de vorm van het 'gesprek in de Geest'.

Die geestelijke houding die van alle synodedeelnemers wordt verwacht, wordt gekenmerkt door het zich openstellen voor de zeven gaven van de Heilige Geest. Daarom bidden we ook iedere dag het gebed 'Adsumus' ('Wij staan voor U, Heilige Geest'). Er is een gedeeld besef onder de synodedeelnemers dat we de bijstand van de Heilige Geest heel hard nodig hebben om de tekenen van onze tijd in de Kerk en de wereld te verstaan en om de valkuilen te vermijden van hardhorendheid, vruchteloze discussies en het alleen maar zoeken van het eigen gelijk.

Tijdens het 'gesprek in de Geest' in de werkgroep krijgt elk van de deelnemers in de eerste ronde gedurende vier minuten de gelegenheid om zich uit te spreken over het

onderwerp dat aan de orde is. Aangeraden wordt om dit schriftelijk voor te bereiden en om zoveel mogelijk te focussen op het onderwerp dat aan de orde is. Na drie sprekers is er een gebedsmoment van vier minuten. Nadat eenieder gesproken heeft, is er weer een stilte voor gebed.

In de tweede ronde wordt iedere deelnemer aan het gesprek gevraagd om zich uit te spreken over wat hem/haar geraakt heeft in de woorden van de ander. Ook tijdens deze gespreksronde is er geregeld een gebedsmoment.

In de derde en laatste ronde gaat het over onderscheiding in de Geest. Dan gaan de groepsleden met elkaar in gesprek over de vraag: Wat zijn de vruchten van ons gesprek in de Geest? Wat zijn de punten van overeenstemming? Welke vragen zijn er gerezen? Zijn er praktische suggesties voor volgende stappen? De conclusies van de werkgroep worden samengevat in een tekst van maximaal twee bladzijden. Hierover moet door de werkgroepsleden worden gestemd. Vervolgens wordt de tekst met de uitkomst van de stemming naar het secretariaat van de Bisschoppensynode gestuurd.

Een van de sterke punten van het 'gesprek in de Geest' is dat iedere gespreksgenoot eerst in de gelegenheid wordt gesteld om zonder interrupties van anderen in alle rust zijn/haar gedachten over het aan de orde zijnde onderwerp naar voren te brengen, om vervolgens samen te zoeken naar wat ons samenbrengt en waar de verschillen van inzicht liggen. En dat in een sfeer van onderling respect passend bij een gesprek als vrienden van de Heer zonder te vervallen in polarisatie en polemieken.

Synodaliteit tijdens de koffie- en theepauzes

De koffie- en theepauzes zijn telkens zeer welkome momenten tijdens de intensieve sessies van spreken, luisteren en onderscheiden. Het zijn ook bij uitstek gelegenheden om andere synodedeelnemers te ontmoeten. Soms zijn de gesprekken vluchtig, maar op andere momenten zijn deze van grote diepgang. Wat mij telkens weer verwondert, is het feit dat de synodedeelnemers werkelijk uit bijna alle landen van de wereld komen en dat je vaak heel snel over gemeenschappelijke ervaringen of bekenden komt te spreken. Zo sprak ik een Indonesische bisschop die in de jaren '80 en '90 mijn franciscaner oom Theo Vergeer OFM had leren kennen die toen in Irian Jaya werkte aan de theologische universiteit van Jayapura. Een Ethiopische bisschop zei mij: "Ik ben gedoopt, gevormd, priester gewijd en bisschop gewijd door Nederlandse missionarissen. Ik ben geworden wat ik ben dankzij Nederlandse missionarissen!" Heel veel synodedeelnemers uit Latijns-Amerika, Afrika en Azië spreken hun grote waardering en dank uit voor de vele Nederlandse missionarissen die hebben bijgedragen aan de opbouw van de Rooms-Katholieke Kerk in hun land. Tegelijkertijd zeggen velen ook dat zij voor de uitdaging staan om van het rooms-katholieke geloof te getuigen in hun eigen cultuur. Een Aziatische synodedeelnemer zei het zo: "Wij zijn dankbaar dat missionarissen het katholieke geloof hebben gebracht. Dat gebeurde echter vaak in de context van kolonisering vanuit Westerse landen. Een meer synodale Kerk die 'samen op weg' wil zijn, zal meer dan tot nu toe het geval is geweest in dialoog moeten gaan met al eeuwenlang bestaande culturen en tradities zodat de Kerk waarvan we zo houden nog meer ook echt van ons wordt."

Hoe verloopt de synode tot nu toe?

Ik zou de vraag naar het verloop van de synode tot nu toe willen beantwoorden aan de hand van het beeld van drie tafels. Deze Bisschoppensynode over synodaliteit voltrekt zich namelijk aan drie verschillende tafels.

De **eerste en allerbelangrijkste tafel** is de tafel van de Heer. Dit jaar precies 20 jaar geleden schreef de H. Johannes Paulus II in zijn encycliek over de Eucharistie: "De Kerk leeft van de Eucharistie. Deze waarheid drukt niet alleen een dagelijkse geloofservaring uit, maar bevat beknopt de kern van het mysterie van de Kerk" (Encycliek *Ecclesia de Eucharistia*, nr. 1). Als er iets is waarover alle synodedeelnemers het volkomen eens zijn, dan is het dat de Kerk leeft van de Eucharistie. Op maandag 9 oktober werd de synodevergadering in de Sint Pieter geopend met de viering van de Byzantijnse liturgie van de Heilige Johannes Chrysostomus. Aldus konden de synodedeelnemers ook kennismaken met de liturgische rijkdom van de Katholieke Kerk. Tijdens de Bisschoppensynode wordt meerdere keren de Eucharistie gevierd aan het altaar voor de stoel van de H. Petrus in de Sint Pieter. Op vele andere plaatsen waar synodedeelnemers verblijven, wordt iedere dag de Eucharistie gevierd.

De **tweede tafel** is die van de werkgroepen. Inmiddels heb ik deelgenomen aan drie werkgroepen en telkens was de samenstelling van de werkgroep weer heel anders en zat ik dus met heel andere mensen aan tafel. Het is wonderlijk hoe snel je met elkaar vertrouwd raakt. Ik merk ook heel duidelijk de sfeer van vertrouwen. Het gebeurt nogal eens dat mensen heel persoonlijke ervaringen delen.

Ik ontmoet in de werkgroepen mannen en vrouwen, bisschoppen, priesters, diakens, religieuzen, theologen, vertegenwoordigers van andere christelijke kerken en geloofsgemeenschappen uit werkelijk alle continenten. Zo zit ik dezer dagen aan tafel met twee Chinese bisschoppen, een Indonesische bisschop, een Engelse bisschop, een vertegenwoordiger van de rooms-katholieke gemeenschap van Aboriginals in Australië (een gehuwde man en vader van vijf kinderen), een bisschop uit de Verenigde Staten, een moeder van drie kinderen uit Papua Nieuw-Guinea die zeer actief is in haar parochie, een bisschop uit Ethiopië, een generale overste van een religieuze orde en een vertegenwoordiger van de Methodist Church. En daar zit dan dus ook een hulpbisschop van Utrecht uit het kleine Nederland tussen!

Mijn ervaring is dat er aan deze tafel naar iedereen met zeer grote aandacht geluisterd wordt, ongeacht afkomst. Ik merk heel grote belangstelling bij andere synodedeelnemers als ik zeg dat ik uit Nederland kom. Zij tonen zich geïnteresseerd en ook bewogen als ik vertel welke ontwikkelingen de Rooms-Katholieke Kerk in Nederland in de afgelopen decennia heeft doorgemaakt en hoe we blijven proberen om in een kleiner wordende Kerk een geloofwaardig getuigenis te geven van het Evangelie. Synodedeelnemers uit Aziatische en Afrikaanse landen reageren vaak met ongeloof en zelfs geschokt als ik vertel over de neergang van het aantal doopsels, vormsels, eerste communies en kerkelijke huwelijken in ons land. En dat in een land dat zij vanuit het verleden kennen van de vele mannelijke en vrouwelijke missionarissen! Maar ik hoor ook dat ook in veel landen buiten Europa de secularisering steeds bredere sporen trekt door de samenleving, hetgeen ten koste gaat van het kerkelijk leven.

Zo samen met elkaar aan tafel zittend als 'vrienden van de Heer', sprekend, luisterend naar de Heilige Geest en naar elkaar, biddend en stil zijnde, denkend en onderscheidend, versterkt in mij het weten, de vreugde dat ook ik lid mag zijn van de wereldwijde familie van God, degenen tegen wie Jezus zegt dat Hij ons in al onze verscheidenheid Zijn vrienden noemt.

In de afgelopen week liep ik de synodezaal binnen naar mijn plek aan de grote ronde tafel nr. 24. Ik had eerlijk gezegd een wat zwaar gevoel bij het vooruitzicht van weer een lange dag. In mijn hoofd was ik nog druk bezig met het ordenen van mijn gedachten over de vraag 'Wat is de betekenis en inhoud van zending in een synodale Kerk?', waarover ik die ochtend vier minuten mocht spreken. Toen ik al die ruim 350 andere synodedeelnemers zag, dacht ik aan het Matteüsevangelie (14, 13-21) waarin Jezus Zijn leerlingen vraagt om een zeer grote menigte te eten te geven. Een vraag die de leerlingen in grote verlegenheid brengt, want ze hebben maar vijf broden en twee vissen. Toen overviel mij een gevoel van troost dat het niet erg zou zijn als zou blijken dat ik die dag in de werkgroep maar één visje zou bijdragen. Want als elk van de synodedeelnemers tijdens de gesprekken in de Geest maar één schamel visje of broodje op tafel legt, zal de Heer zelf er wel voor zorgen dat er voldoende voedsel is voor heel het Godsvolk wereldwijd.

Na twee weken synodaal samen zijn in een sfeer van bidden, praten, luisteren, onderscheiden zijn er wel enkele thema's te noemen die met een zekere regelmaat

ter sprake komen. Zo is er een breed gedragen verlangen naar persoonlijke en catechetische vorming en toerusting in de Kerk. De positie van de vrouw in de Kerk is een onderwerp dat in de verschillende onderdelen van het 'Instrumentum Laboris' wordt geadresseerd en waarover ook in de werkgroepen waarvan ik tot nu toe deel uitmaakte, gesproken werd. Dan gaat het met name over de betrokkenheid van vrouwen bij besluitvorming in de Kerk en de vraag naar de mogelijkheid voor vrouwen om de diakenwijding te ontvangen: kwesties waarvan in diverse groepen is gezegd dat deze onderwerp moeten zijn van studie en onderscheiding in de Kerk. Herhaaldelijk wordt gezegd dat de Bisschoppensynode haar grote waardering moet uitspreken voor de gezinnen en voor de priesters, diakens, religieuzen en leken gelovigen/vrijwilligers die in de parochies op allerlei manieren het kerkelijk leven dragen.

Alles tot nu toe overziende moet ik zeggen dat de sfeer in de synodehal uitstekend is. Iedereen is aanspreekbaar, vriendelijk en bereid tot uitwisseling en gesprek. Natuurlijk zijn er uiteenlopende ideeën en verwachtingen en ook wel spanningen, maar mijn ervaring is dat dat de sfeer niet bepaalt. Er is een sfeer van respectvol luisteren en spreken met elkaar. Mensen van wie ik weet dat ze wat sceptisch of zelf afwijzend staan ten opzichte van het initiatief van paus Franciscus tot deze Bisschoppensynode, zie en hoor ik ontspannen deelnemen aan gesprekken en ontmoetingen in en buiten de synodezaal.

De synodale bijeenkomsten vinden natuurlijk niet in het luchtledige plaats. De Bisschoppensynode bidt dagelijks aan het begin van de bijeenkomst, na het 'Adsumus' gebed, voor vrede en verzoening in de wereld.

De **derde tafel** is die van het ontbijt, de middagmaaltijd en de avondmaaltijd. Ik ben gehuisvest in het Domus Romanus Sacerdotalis, op twintig minuten lopen van de synodezaal alwaar ook een dertigtal andere synodedeelnemers gehuisvest zijn. De gesprekken zijn niet alleen ontzettend boeiend, maar niet zelden ook heel leuk op het hilarische af. Mensen vertellen vaak honderduit over de ervaringen met de Kerk in hun eigen land. Over mooie gebeurtenissen, over nieuwe plannen en initiatieven (bijvoorbeeld waar het gaat om catechetische toerusting van gelovigen) maar ook over de teleurstellingen. Nog nergens ter wereld is de Kerk een paradijs. Ook aan deze derde tafel beleven we dat we een synodale Kerk zijn: Samen onderweg met de Heer die ons leidt. Het is prachtig om aan de eettafel mannen en vrouwen van totaal verschillende afkomst en positie te treffen die vanuit de ontmoeting met Jezus Christus hun charismata, hun gaven van hoofd en hart inzetten voor de Kerk. Ik ga dus graag naar de maaltijden aan deze derde tafel toe.

Er zijn trouwens in de avonden de nodige bijeenkomsten die met de Bisschoppensynode verband houden. Zo was ik op een mooie studieavond 'Listening to the East' ('Luisteren naar het Oosten') over de eeuwenoude praktijk van synodaliteit in Oosters Orthodoxe Kerken. Ook was ik bij de opening van een tentoonstelling over de heilige paus Paulus VI, die moet worden beschouwd als de geestelijk vader en grondlegger van het instituut van de Bisschoppensynode. In 1965 richtte hij de Bisschoppensynode op, als permanent instituut dat een uitdrukking moet zijn van de bisschoppelijk collegialiteit. Elke zaterdagavond ga ik om 21.00 uur naar het Rozenkransgebed op het Sint Pietersplein, ook daar wordt (net zoals in de synodezaal) gebeden voor vrede in de wereld).

Op welke manier is paus Franciscus betrokken bij de synode?

Uit alles blijkt dat paus Franciscus zeer betrokken is bij de Bisschoppensynode die hij in 2021 heeft aangekondigd. Op 30 september ging hij voor tijdens de oecumenische gebedswake 'Together' op het Sint Pietersplein. Ook was hij hoofdcelebrant tijdens de opening van de Bisschoppensynode op het Sint Pietersplein. Paus Franciscus is steeds aanwezig bij de zitting van de zogenaamde algemene vergaderingen van de synode die een dagdeel duren.

Aan zijn preek in de Eucharistieviering bij gelegenheid van de opening van de Bisschoppensynode op 4 oktober jl. gaf paus Franciscus een krachtig getuigenis van hoe hij de Bisschoppensynode ziet. Hij zei: "En als Gods heilig volk met hun herders van over de hele wereld verwachtingen, hoop en zelfs wat angsten heeft over de synode die we beginnen, laten we ons dan blijven herinneren dat het geen politieke bijeenkomst is, maar een samenkomst in de Geest; geen gepolariseerd parlement, maar een plaats van genade en gemeenschap. De Heilige Geest verbrijzelt vaak onze verwachtingen om zo iets nieuws te creëren dat onze voorspellingen en negativiteit overtreft. Misschien kan ik zeggen dat de vruchtbaarste momenten van de synode de momenten zijn die verbonden zijn met een sfeer van gebed, waardoor de Heer in ons werkt. Laten we ons openstellen voor Hem en Hem aanroepen, de hoofdrolspeler, de Heilige Geest. Laten we Hem de hoofdpersoon van de synode laten zijn! En laten we met hem wandelen, in vertrouwen en met vreugde."

Ten slotte

Deelnemen aan een Bisschoppensynode zoals deze die nu in Rome plaatsvindt, betekent dat mijn leven zich een maand lang vooral afspeelt in en rond het Vaticaan. Toch zoek ik ook nog wel andere plaatsen op. Zowel vorige week zondag als vandaag was ik bij de Padri Teatini (paters Theatijnen), die de grote basiliek Sant'Andrea della Valle in het centrum van Rome beheren. Daar mocht ik de Eucharistie vieren met voornamelijk Italiaanse gelovigen. In de preek heb ik ook wat verteld over de Bisschoppensynode en ik merkte na afloop dat de mensen daar veel belangstelling voor hebben.

In de afgelopen week nam ik in het kader van de Bisschoppensynode deel aan een pelgrimage naar de catacomben van San Callisto. Deze pelgrimage bracht ons in contact met christenen die in de eerste eeuwen als martelaren hun leven hebben gegeven voor Christus en zijn Evangelie. In de bus naar de catacomben zat ik naast een Afrikaanse bisschop die mij vertelde dat de tocht naar de catacomben hem ook herinnerde aan de vele christenen uit zijn bisdom die vandaag de dag worden vervolgd en vermoord omwille van hun geloof.

De Bisschoppensynode is nu ruim halverwege, maar er is de komende dagen nog heel veel te doen. Nu al kijken velen uit naar het tweede deel van de Bisschoppensynode, dat volgend jaar oktober zal plaatsvinden. Het secretariaat van de Bisschoppensynode zal zeker nu al nadenken over de vorm en inhoud van dit vervolg. Het 'gesprek in de Geest' gaat door in Rome, maar hopelijk ook op vele andere plaatsen in de Kerk wereldwijd.

Mgr. Th.C.M. Hoogenboom
Hulpbisschop van het Aartsbisdom Utrecht